

[*Czy Europa potrzebuje konstytucji?*]

DIETER GRIMM

17 **Przez konstytucję do integracji**

Pod względem rangi konstytucja jest nadrzędna wobec wszystkich innych norm prawnych. Skutek zaś, a więc integracja jest procesem, w trakcie którego u członków wspólnoty kształtuje się poczucie przynależności i tożsamość zbiorowa, odróżniająca tę społeczność od innych. W tym sensie integracja stanowi warunek umożliwiający jedność i zdolność wspólnego działania w obliczu społecznego pluralizmu stanowisk i interesów przynajmniej w tych wspólnotach, które nie próbują za pomocą przymusu zlikwidować tej różnorodności.

JÜRGEN HABERMAS

40 **Czy Europie potrzebna jest konstytucja?**

Europa jako wspólnota polityczna nie może istnieć w świadomości swoich obywateli jedynie pod postacią euro. Międzyrządowy traktat z Maastricht nie ma owej symbolicznej wymowy, jaka przysługuje jedynie politycznym aktom założycielskim. Tylko czy społeczeństwa europejskie w ogóle spełniają dzisiaj warunki niezbędne do federalistycznej rozbudowy Unii Europejskiej? A jeżeli tak jest, to kto i na jakie powołując się konstytucyjne cele, mógłby politycznie przeprowadzić taki projekt wobec oporów ze strony ludności?

J. H. H. WEILER

66 **Czy Europa potrzebuje konstytucji?** *Demos, telos i orzeczenie Niemiec* **w sprawie traktatu z Maastricht**

Można na to pytanie odpowiedzieć krótko: nie. Czyż Europa nie jest już częścią jednego porządku konstytucyjnego? Czy nie czytaliśmy już (i nie pisaliśmy) bez końca o nadrzędności, bezpośrednim skutku, domniemaniu kompetencji, orzecznictwie konstytucyjnym i tych wszystkich innych artefaktach konstytucyjnego raczej niż międzynarodowego porządku prawnego? Czy Trybunał Europejski nie odwoływał się do traktatów jako do konstytucyjnej karty praw Wspólnoty i Unii?

[*Traktat konstytucyjny - próba oceny*]

UDO DI FABIO

133 **Mit i rzeczywistość**

Pojęcie konstytucji jest wielowarstwowe, charakteryzuje się nieoczekiwaną głębią i niemal mistycznym czarem. Ten, kto wypowiada słowo „konstytucja”, nie uwolni się od patosu, który od czasu amerykańskiej wojny o niepodległość i rewolucji francuskiej ma, co prawda, potężną moc – ale właściwie nie pasuje już do naszego świata.

RAFAŁ TRZASKOWSKI

141 **Ćwiczenie wyobraźni. Próba oceny traktatu konstytucyjnego**

W dyskusji na temat traktatu konstytucyjnego prowadzonej w Polsce często pojawia się upraszczająca teza, według której krytyczna ocena zapisów traktatu jest wyrazem eurosceptycyzmu, natomiast każdy zwolennik integracji europejskiej powinien z entuzjazmem zaakceptować traktat z dobrodziejstwem inwentarza. Bardzo trudno zgodzić się z tą tezą.

PAWEŁ KAROLEWSKI

167 **Konstytucjonalizacja Unii Europejskiej a jej rozszerzenie na wschód**

W odniesieniu do klasycznych funkcji, konstytucja europejska nie była konieczna pod względem funkcjonalnym lub była pod tym względem mało obiecująca. Konstytucjonalizacja przy zastosowaniu metody konwentu dała natomiast Niemcom i Francji okazję do radykalnej zmiany relacji władzy w UE. Rozszerzenie UE i związana z tym konieczność zmian instytucjonalnych zostały wykorzystane jako pretekst do zwiększenia potencjału władzy, przy równoczesnym zatarciu śladów motywacji.

[*Francja, Niemcy*]

FABIEN TERPAN

198 Francuska debata przed referendum

Powszechnie wiadomo, że eurosceptycyzm jest głęboko zakorzeniony np. w Wielkiej Brytanii czy w Danii, ale od Francji, która jest krajem założycielskim Unii, oczekuje się postawy otwarcie proeuropejskiej. Francuska debata przedreferendalna dowiodła, że problem jest o wiele bardziej złożony.

JANIS EMMANOUILIS

210 Konstytucja europejska z perspektywy niemieckiej

Po raz pierwszy w swej historii Unia Europejska ma konstytucję ujętą w jeden dokument. Mimo że pisanie historii rozwoju UE w kierunku pełnej konstytucjonalizacji dopiero się zaczyna, a w Europie musi się dopiero wykształcić konstytucyjna wspólna tożsamość obywateli – konstytucja ta stanowi pewną historyczną cezurę: podnosi UE na wyższy poziom integracji i w stopniu większym niż dotychczas wiąże ze sobą państwa członkowskie.

[Recenzje]

KATARZYNA KLAUS

320 Przypadkowa konstytucja

NORMAN, PETER *The Accidental Constitution, The Story of the European Convention*, Eurocomment, Brussels 2003.

KRZYSZTOF ISZKOWSKI

324 O demokracji w Europie

SIEDENTOP, LARRY *Democracy in Europe*, The Penguin Press 2000.

PIOTR DARDZIŃSKI

328 Konwent deliberacji

BACHMANN, KLAUS *Konwent o przyszłości Europy. Demokracja deliberatywna jako metoda legitymizacji władzy w wielopłaszczyznowym systemie politycznym*, Wrocław 2004.

EMANUELLE MIKOSZ

334 Sekretna historia konwentu

LAMASSOURE, ALAIN *Histoire secrète de la Convention Européenne*, Paris 2004.

PAWEŁ MARCZEWSKI

337 Europa – chrześcijańska, pluralistyczna i odpowiedzialna?

J.J.H. WEILER, *Chrześcijańska Europa. Konstytucyjny imperializm czy wielokulturowość*, W drodze, Poznań 2004.

JERZY UKLAŃSKI

342 Analizy traktatu konstytucyjnego w Polsce

348 [Noty o autorach]

